

AXLOQ VA MA'NAVIYAT - FARQI VA UYG'UNLIGI

Ilmiy maslahatchi: Samatov Xurshid Ulmasjonovich

*Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot
texnologiyalari universiteti Samarqand filiali f.f.d. dotsent*

Toshpulatov Behruz G'ulom o'g'li

*Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari
universiteti*

Samarqand filiali talabasi

E-pochta: toshpulatovbehruz11@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada axloq va ma'naviyat tushunchalarining mohiyati, ularning o'zaro farqli jihatlari hamda uyg'unligi ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida axloqiy qadriyatlarning inson hayotidagi o'rni, ma'naviyatning jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati va ularning o'zaro bog'liqligi o'rganildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi axloq va ma'naviyat tushunchalarini chuqur anglash hamda yoshlar ongida ushbu qadriyatlarning ahamiyatini yoritishdan iborat.

Kalit so'zlar: Axloq, ma'naviyat, qadriyat, inson tarbiyasi, jamiyat, odob, axloqiy me'yorlar, ma'naviy kamolot.

Kirish. Axloq va ma'naviyat inson hayotining eng muhim tushunchalaridan hisoblanadi. Insonning shaxs sifatida shakllanishi, uning jamiyatdagi o'rni va faoliyati aynan axloqiy va ma'naviy qadriyatlarga bog'liqdir. Har bir jamiyatning taraqqiyoti, avvalo, undagi insonlarning ma'naviy yetukligi va axloqiy pokligiga asoslanadi.

Tarixiy tajribalar shuni ko'rsatadiki, jamiyat rivoji insonlarning axloqiy madaniyati va ma'naviy saviyasiga bevosita bog'liqdir. Shu boisdan ham axloq va ma'naviyat masalalari qadim zamonlardan buyon mutafakkirlar tomonidan keng o'rganilgan. Sharq allomalari insonning barkamol bo'lishi uchun axloqiy poklik va ma'naviy yetuklik zarurligini ta'kidlab kelganlar.

Mazkur maqolada axloq va ma'naviyat tushunchalarining mohiyati, ularning o'zaro farqli jihatlari hamda uyg'unligi ilmiy asosda tahlil qilinadi. Ushbu tadqiqot axloq va ma'naviyatning inson hayotidagi o'rni hamda jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyatini ochib berishga qaratilgan.

Adabiyotlar tahlili va tadqiqot metodologiyasi. Axloq va ma'naviyat masalalari qadim zamonlardan buyon ko'plab mutafakkirlar tomonidan o'rganilgan. Sharq allomalari, xususan, Abu Nasr Forobiy, Abu Ali ibn Sino va Alisher Navoiy o'z asarlarida axloqiy poklik va ma'naviy yetuklik masalalariga alohida e'tibor qaratganlar.

Masalan, Abu Nasr Forobiy o'zining Fozil odamlar shahri asarida jamiyat taraqqiyoti axloqiy yetuk insonlarga bog'liq ekanligini ta'kidlagan. Abu Ali ibn Sino o'zining Tib qonunlari va boshqa asarlarida inson kamolotida ilm va axloq uyg'un bo'lishi zarurligini ko'rsatib bergan. Alisher Navoiy esa Mahbub ul-qulub asarida insonning komilligi uning yaxshi axloqi va ma'naviy boyligi bilan belgilanadi, deb ta'kidlaydi.

Mazkur tadqiqot jarayonida tarixiy manbalar va zamonaviy ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi. Tadqiqot davomida tarixiy-qiyosiy tahlil, mantiqiy xulosa chiqarish va ilmiy bilish usullaridan foydalanildi. Ushbu metodlar axloq va ma'naviyat tushunchalarining o'zaro bog'liqligini aniqlash hamda ularning jamiyat taraqqiyotidagi o'rnini ilmiy asosda yoritishga xizmat qildi.

Xulosa. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, axloq va ma'naviyat inson hayotining ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, ular jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Axloq insonning tashqi xatti-harakatlarini tartibga solsa, ma'naviyat uning ichki dunyosini boyitadi va yuksaltiradi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, axloq va ma'naviyat bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, ular uyg'un holda rivojlangandagina inson barkamol shaxs sifatida shakllanadi. Ma'naviy yetuk va axloqan pok insonlar jamiyatda tinchlik, barqarorlik va taraqqiyotning asosiy omili bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, yosh avlodni tarbiyalash jarayonida axloqiy va ma'naviy qadriyatlarga alohida e'tibor qaratish muhim ahamiyatga ega. Chunki aynan ana

shunday qadriyatlar orqali jamiyatning kelajagi bo'lgan yoshlar ongida vatanparvarlik, insonparvarlik va mas'uliyat tuyg'ulari shakllanadi.

Shunday qilib, axloq va ma'naviyatning uyg'unligi insonning komil shaxs bo'lib yetishishiga, jamiyatning barqaror rivojlanishiga va ma'naviy muhitning mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. –Toshkent: O'zbekiston, 2020.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
3. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2016.
4. Alisher Navoiy. Mahbub ul-qulub. Mukammal asarlar to'plami. 14-tom. – Toshkent: Fan, 1998.
5. Ibn Sino, Abu Ali. Tib qonunlari. Saylanma, 1-tom. – Toshkent: Fan, 1985.
6. Islomov Z.M. Ma'naviyat asoslari. – Toshkent: Toshkent islom universiteti nashriyoti, 2021.
7. Mavrulov A. Ma'naviy qadriyatlar va jamiyat taraqqiyoti. – Toshkent: O'zbekiston, 2019.
8. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. Birinchi jild. – Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi Davlat ilmiy nashriyoti, 2000.